

ԿԱՐԾԻՔ

**Ը.00.02 «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում»
մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական ասպիրանտի
հայցման համար ներկայացված Արծրուն Էդվարդի Վարդանյանի
«Ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային
ապահովածության մակարդակի գնահատումը և բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում»
թեմայով արենախոսության վերաբերյալ**

Արենախոսության թեմայի արդիականությունը

Ձեռնարկատիրական գործունեության սուբյեկտների գործարար ակտիվության բարձրացման, տարածաշրջանային ներդրումային գրավչության ապահովման հիմքում ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի բարձրացման հիմնախնդիրների բացահայտումն է և լուծման ուղիների առաջաջումը: Թեմայի արդիականությունը պահանջում է հետազոտական աշխատանքի արդյունքներով մշակել ուսումնասիրվող համակարգերի զարգացման հիմնախնդիրների լուծման տեսական դրույթներ և կատարելագործման մեթոդական հիմք, որում էլ դրսևորվում է ատենախոսության հիմնական գիտական նորույթը:

Թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է նաև ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի բարձրացման անհրաժեշտությամբ, դրա գնահատման գործընթացի՝ տասնամյակներ շարունակ վիճահարույց մնալու հանգամանքով: Ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության վերաբերյալ կատարված հետազոտությունը կոչված էր ապացուցելու, որ գործող համակարգերը չունեն արդյունավետության գնահատման ենթահամակարգ, ինչն էլ մեր կողմից կառուցակարգվել և ներկայացվել է աշխատանքի երկրորդ և երրորդ

գլոբսներում: Ենթակառուցվածքների արդյունավետությունը ստուգելու նպատակով մեր կողմից կիրառվել է Արդյունավետության հիմնական ցուցանիշը /այսուհետ՝ KPI / Key Performance Indicator/:

Արդյունքում միջազգային չափումների համատեքստում մշակվել է ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության գնահատման ինդեքսը (Assessment of the infrastructural provision, այսուհետ՝ AIP), որի միջոցով գնահատել ենք Հայաստանի դիրքը՝ որպես ելակետային տվյալներ ընդունելով GEI (Global Entrepreneurship Index/Գլոբալ ձեռնարկատիրության ինդեքս) ինդեքսում ներառված ենթակառուցվածքային տարրերը:

Հեղազոտության նպատակը և հիմնական խնդիրները

Ատենախոսության հիմնական նպատակը ՀՀ ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի ներկա վիճակի ուսումնասիրությունն է, առկա հիմնախնդիրների բացահայտումը, միջազգային փորձի ուսումնասիրման հիմքով այնպիսի ինդեքսի մշակումը, որով կգնահատվի ինչպես ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության ընդհանրական մակարդակը, այնպես էլ արտադրական և ոչ արտադրական ենթակառուցվածքների ապահովվածության մակարդակը, արդյունքում կմշակվեն գիտագործնական առաջարկներ, որոնք կնպաստեն ՀՀ-ում ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի բարձրացմանը՝ ձեռնարկատիրական գործունեությանը խոչընդոտող հանգամանքների վերացման միջոցով:

Այդ նպատակի իրացմանը հետամուտ լինելով ատենախոսությունում փորձ է արվել՝

- հետազոտել ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության էությունը և ներկայացնել դրա հիմնական բաղադրիչները,
- ուսումնասիրել ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության գնահատման տեսական և մեթոդաբանական մոտեցումները,

- ուսումնասիրել ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության գնահատման միջազգային փորձը,
- վերլուծել ՀՀ-ում ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակը և առանձնահատկությունները,
- վերլուծել արտադրական և ոչ արտադրական ենթակառուցվածքների արդի վիճակը ՀՀ-ում,
- հետազոտելով միջազգային պրակտիկայում առկա ինդեքսները՝ մշակել ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության գնահատման AIP ինդեքսը,
- անցկացնել հարցում՝ պարզելու համար ՀՀ-ում ձեռնարկատիրական գործունեությանը խոչընդոտող գործոնները,
- առաջադրել ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի բարձրացման ուղիներ:

Ատենախոսության կառուցվածքը և բովանդակությունը

Ատենախոսությունը կազմված է ներածությունից, երեք գլուխներից, եզրակացությունների բաժնից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածից:

Ատենախոսության առաջին «Ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության էությունը, դրա գնահատման և վերլուծության տեսամեթոդաբանական մոտեցումները» վերտառությամբ գլխում բացահայտված է ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության էությունը և ներկայացված են դրա հիմնական բաղադրիչները, ուսումնասիրված են ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության գնահատման տեսական և մեթոդաբանական մոտեցումները:

Ատենախոսության երկրորդ «ՀՀ ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության արդի վիճակի վերլուծությունը և

արդյունավետության գնահատումը» վերտառությամբ գլխում ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի արդի վիճակի վերլուծությունները, դրանց արդյունավետության գնահատումներն՝ ըստ վերը բերված դասակարգման:

Ատենախոսության երրորդ՝ «Ճեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի գնահատումը և բարելավման գերակայությունները» վերտառությամբ գլխում կատարված է ճեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության գնահատում նոր մշակված AIP ինդեքսով և գնահատված է ՀՀ-ի դիրքը միջազգային ասպարեզում ըստ տվյալ ինդեքսի, ինչի հիմքով էլ առաջ են քաշվել ճեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի բարձրացման անհրաժեշտ ուղիներ:

Աշխատանքի հիմնական գիտական արդյունքները և գիտագործնական նշանակությունը

Ատենախոսի կողմից ներկայացված ատենախոսության հիմնական գիտական արդյունքներն ու նորույթը կայանում են հետևյալում.

- Միջազգային փորձին համահունչ մշակվել և տեղայնացվել է ճեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի և արդյունավետության գնահատման ինդեքսը (Assessment of the infrastructural provision, այսուհետ՝ AIP), ինչը հնարավորություն կտա գնահատել ինչպես ընդհանուր, այնպես էլ ճեռնարկատիրական գործունեության արտադրական և ոչ արտադրական ենթակառուցվածքների ապահովվածության մակարդակը և արդյունավետությունը:

- Մշակվել է ճեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի բարձրացման միջոցառումների համալիր, որն ուղղված է ֆինանսական ռեսուրսների հասանելիության, օրենսդրական կարգավորման, հարկային, մաքսային և դատաիրավական համակարգերի արդյունավետության բարձրացմանը:

Ատենախոսության մեջ ներկայացված գիտական արդյունքներն ինքնուրույն հետազոտության արդյունք են ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովվածության մակարդակի բարձրացման հարցում և միտված են սկզբունքորեն նոր մոտեցումներով նպաստելու ձեռնարկատիրական ենթակառուցվածքների միջավայրի արդյունավետության բարձրացմանը:

Դիպողություններ ատենախոսության վերաբերյալ

Ատենախոսությունը գերծ չէ նաև թերություններից, որոնցից մեր կողմից կարևորվել են հետևյալները.

1. Գիտական երկրորդ արդյունքի մասով նշենք, որ ձեռնարկատիրության ենթակառուցվածքային ապահովման միջոցառումների իրականացումը չի կարելի համարել գիտական նորույթ: Այն պետք է վերաճնակերպել:

2. Ուշադրության կենտրոնացումը հարկային օրենսգրիքի վրա կարևոր է, սակայն խնդիրը այդտեղ չէ: Օրինակ՝ ՓՄՁ մասով պարզ չէ, թե ինչն է անբարենպաստ: Դա բացահայտված չէ:

3. Քանի որ ատենախոսությունը վերաբերում է ձեռնարկատիրության ենթակառուցվածքներին, ապա տեղին կլիներ մակրոտնտեսական վերլուծություններից և գնահատականներից զատ ներկայացվեր նաև միկրոտնտեսագիտական վերլուծություն՝ շատ կոնկրետ օրինակներով:

4. Ատենախոսության առաջին գլխում, կարծում եմ, նպատակահարմար չէ, որ բազմաթիվ էջեր նվիրված են ձեռնարկատիրության ենթակառուցվածքի տեսական դատողություններին: Դրա փոխարեն ցանկալի էր կատարել կոնկրետ օրինակներով վերլուծություն:

5. Ատենախոսությունում կան նաև խմբագրական և ոճային թերություններ: ՀՀ-ում ձեռնարկատիրությանը վերաբերող բազմաթիվ գրականության աղբյուրներ օգտագործված չեն:

Եզրակացություն

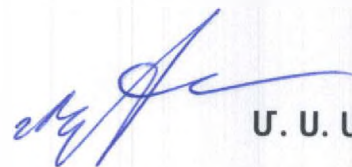
Մեր կողմից նշված դիտողությունները էապես չեն կարող բացասական ազդեցություն թողնել հետազոտության արդյունքների վրա: Արծրուն Էդվարդի Վարդանյանի ատենախոսությունն իրենից ներկայացնում է ինքնուրույն հետազոտություն, ունի մեծ գիտագործնական նշանակություն, որում դրված և լուծված են հանրապետության համար որոշակի կարևորություն ունեցող խնդիրներ:

Հետազոտության հիմնական արդյունքները հրապարակված են 11 գիտական հոդվածներում: Ատենախոսության սեղմագիրը համապատասխանում է ուսումնասիրության բովանդակությանը և արտացոլում աշխատանքի կարևորագույն դրույթներն ու արդյունքները:

Ընդհանուր առմամբ, Արծրուն Էդվարդի Վարդանյանի «Ձեռնարկատիրական գործունեության ենթակառուցվածքային ապահովածության մակարդակի գնահատումը և բարձրացման ուղիները ՀՀ-ում» թեմայով ատենախոսությունը համապատասխանում է Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 6-րդ և 7-րդ կետերի պահանջներին, իսկ հեղինակն արժանի է Ը.00.02 «Տնտեսության, նրա ոլորտների տնտեսագիտություն և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը:

Պաշտոնական ընդդիմախոս

Տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր՝



Մ. Ս. Մելքումյան

Պրոֆեսոր Մ. Ս. Մելքումյանի

ստորագրությունը հաստատում եմ

ՀՊՏԸ գիտական քարտուղար՝



Ա. Հ. Նիսենյան

31.08.2021